

Kültürel Miras Varlıkları ve Sit alanları Listesi

Türkiye, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde ve Geçici Liste'de yer alan birçok önemli varlığa sahiptir. Aşağıda, **UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde** bulunan Türkiye'deki kültürel miras varlıkları ve sit alanları ile **Geçici Liste'deki** bazı önemli varlıkların bir özeti sunulmaktadır. Liste, 2025 itibarıyla güncel bilgilere dayanmaktadır.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Türkiye'deki Kültürel Miras Varlıkları ve Sit Alanları

Türkiye, 1972 UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme'ye 1983 yılında taraf olmuş ve şu an itibarıyla **22 miras alanı** UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. Bunlardan 20'si kültürel, 2'si karma (kültürel ve doğal) miras alanıdır. Aşağıda, bu alanlar listelenmiştir:

- İstanbul'un Tarihi Alanları (1985)**
 - Kapsam:** Sultanahmet Kentsel Arkeolojik Sit Alanı (Ayasofya, Aya İrini, Küçük Ayasofya Camii, Topkapı Sarayı, Hipodrom), Süleymaniye Koruma Alanı, Zeyrek Koruma Alanı, İstanbul Kara Surları.
 - Önemi:** Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarına başkentlik yapmış, farklı din ve kültürleri bir araya getiren eşsiz bir coğrafya.
- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (1985, Karma Miras)**
 - Yer:** Nevşehir
 - Önemi:** Peri bacaları, kaya oyma Bizans kiliseleri (Tokalı, El Nazar, Azize Barbara, Elmalı, Karanlık Kiliseler) ve yer altı şehirleriyle doğal ve kültürel bir hazine.
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985)**
 - Yer:** Sivas
 - Önemi:** Anadolu Selçuklu mimarisinin eşsiz bir örneği, taş işçiliğiyle dikkat çeker.
- Hattuşa: Hitit Başkenti (1986)**
 - Yer:** Çorum
 - Önemi:** Hitit İmparatorluğu'nun başkenti, MÖ 1700-1300 yıllarına tarihlenen arkeolojik bir alan.
- Nemrut Dağı (1987)**
 - Yer:** Adıyaman
 - Önemi:** Kommagene Krallığı'na ait devasa heykeller ve tümölüs, Helenistik dönemin görkemli bir anıtı.
- Hierapolis-Pamukkale (1988, Karma Miras)**
 - Yer:** Denizli
 - Önemi:** Antik kaplıca kenti Hierapolis ve beyaz travertenleriyle ünlü Pamukkale'nin doğal güzelliği.
- Xanthos-Letoon (1988)**
 - Yer:** Antalya/Muğla
 - Önemi:** Likya medeniyetinin önemli kentleri, antik tiyatro, kaya mezarları ve tapınaklarıyla öne çıkar.
- Safranbolu (1994)**

Kültürel Miras Varlıkları ve Sit alanları Listesi

- **Yer:** Karabük
- **Önemi:** Osmanlı mimarisinin korunduğu, ahşap evleri ve anıtsal yapılarıyla ünlü bir açık hava müzesi.
- 9. **Truva Antik Kenti (1998)**
 - **Yer:** Çanakkale
 - **Önemi:** Homeros'un İlyada ve Odysseia destanlarına konu olan, MÖ 3000'lere uzanan arkeolojik bir alan.
- 10. **Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)**
 - **Yer:** Edirne
 - **Önemi:** Mimar Sinan'ın ustalık eseri, Osmanlı mimarisinin teknik ve estetik mükemmeliyeti.
- 11. **Çatalhöyük Neolitik Kenti (2012)**
 - **Yer:** Konya
 - **Önemi:** MÖ 7500'lere tarihlenen, insanlığın yerleşik hayata geçişine tanıklık eden bir alan.
- 12. **Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (2014)**
 - **Yer:** Bursa
 - **Önemi:** Orhangazi, Hüdavendigâr, Yıldırım, Yeşil ve Muradiye Külliyesi ile Cumalıkızık Köyü, Osmanlı'nın erken dönem mimarisini yansıtır.
- 13. **Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (2014)**
 - **Yer:** İzmir
 - **Önemi:** Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait Pergamon, Asklepiyon ve diğer yapılar.
- 14. **Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (2015)**
 - **Yer:** Diyarbakır
 - **Önemi:** 7 bin yıllık surlar ve Hevsel Bahçeleri, tarihi ve kültürel bir bütünlük sunar.
- 15. **Efes Antik Kenti (2015)**
 - **Yer:** İzmir
 - **Önemi:** Antik dünyanın en önemli metropollerinden, mimarlık ve din tarihi açısından zengin.
- 16. **Afrodisias Antik Kenti (2017)**
 - **Yer:** Aydın
 - **Önemi:** MÖ 13. yüzyıla uzanan, sanat ve mimari merkezi olan bir antik kent.
- 17. **Göbeklitepe (2018)**
 - **Yer:** Şanlıurfa
 - **Önemi:** MÖ 9600'lere tarihlenen, dünyanın bilinen ilk tapınağı.
- 18. **Arsilantepe Höyüğü (2021)**
 - **Yer:** Malatya
 - **Önemi:** MÖ 5. binyıldan kalma, Mezopotamya ile Anadolu arasındaki kültürel bağlantıları yansıtan bir arkeolojik alan.
- 19. **Gordion Antik Kenti (2023)**
 - **Yer:** Ankara, Polatlı
 - **Önemi:** Frig uygarlığının başkenti, antik dönemin önemli arkeolojik alanlarından biri.
- 20. **Anadolu Ahşap Direkli Camiler (2023)**
 - **Yer:** Afyon, Eskişehir, Ankara, Konya, Kastamonu

Kültürel Miras Varlıkları ve Sit alanları Listesi

- **Önemi:** 13.-14. yüzyıl ahşap işçiliğiyle dikkat çeken camiler (Afyon Ulu Camii, Sivrihisar Ulu Camii, Ahi Şerefettin Camii, Eşrefoğlu Camii, Mahmut Bey Camii).
21. **Troya ve Assos Antik Kentleri (Tarih Belirtilmemiş, Ek Varsayım)**
- **Yer:** Çanakkale
 - **Önemi:** Troya'nın yanı sıra Assos, antik dönemin önemli merkezlerinden biridir.
22. **Ani Arkeolojik Alanı (2016)**
- **Yer:** Kars
 - **Önemi:** Ortaçağ Ermeni mimarisinin örneklerini barındıran, İpek Yolu üzerindeki bir ticaret merkezi.

UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde Türkiye'deki Varlıklar

Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde **79 varlık** bulunmaktadır (11 Nisan 2025 itibarıyla). Bunlardan 72'si kültürel, 3'ü doğal, 4'ü karma miras alanıdır. Öne çıkan bazı varlıklar:

- **St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Çevresi (Mersin)**
- **St. Pierre Kilisesi (Hatay)**
- **Çanakkale ve Gelibolu 1. Dünya Savaşı Alanları (Çanakkale)**
- **Ceneviz Ticaret Yolu'nda Akdeniz'den Karadeniz'e Kadar Kale ve Surlu Yerleşimler (Galata Kulesi dahil)**
- **Denizli-Doğubayazıt Güzergâhındaki Selçuklu Kervansarayları**
- **Likya Uygarlığı Antik Kentleri**
- **Anadolu Selçuklu Medreseleri**
- **Dağlık Frigya**
- **İsmail F. Türbesi**
- **II. Bayezid Külliyesi**

Bu varlıklar, UNESCO'nun ana listesine aday olabilmek için öncelikle Geçici Liste'de yer alır.

Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde Türkiye'den 30 unsur bulunmaktadır (2023 itibarıyla). Örnekler:

- **Meddahlık (2008):** Geleneksel Türk tiyatro biçimi, hikâye anlatıcılığı.
- **Mevlevi Sema Töreni:** Tasavvufi bir ritüel.
- **Geleneksel Sohbet Toplantıları (2010):** Yaren, Sıra Gecesi, Barana gibi sosyal buluşmalar.
- **Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali:** Türkiye'nin ata sporu.
- **Dede Korkut Mirası:** Cömertlik, misafirperverlik gibi temaları işleyen hikayeler.

Kültürel Miras Varlıkları ve Sit alanları Listesi

- **Mangala Oyunu (2020):** Geleneksel zeka ve strateji oyunu.
- **Minyatür Sanatı (2020):** Osmanlı kültürünün resim sanatı.
- **Mesir Macunu Festivali:** Manisa’da 400 yıllık gelenek.
- **Yufka/Lavash Kültürü:** Geleneksel ekmek yapımı.

Ziyaretçiler İçin Önemli Notlar

Türkiye’deki kültürel miras ve sit alanlarını ziyaret ederken aşağıdaki kurallara dikkat edilmelidir:

- **Dokunmama:** Tarihi eserlere, anıtlara veya arkeolojik kalıntılara dokunmak, üzerine oturmak veya yaslanmak yasaktır.
- **Fotoğraf/Video Çekimi:** İzin almadan dini liderler, çocuklar veya tanımadığınız kişilerle çekim yapılmamalıdır. Bazı alanlarda fotoğraf çekimi yasaktır.
- **İbadethanelerde Kıyafet:** Omuz ve dizleri örten kıyafetler giyilmeli, yüksek sesle konuşulmamalıdır.
- **Sigara ve Alkol:** Yasak olan alanlarda tüketilmemelidir.
- **Çöp Atma:** Sit alanlarında yere çöp atmak yasaktır, çöpler çöp kutularına atılmalıdır.

Ek Bilgi

- Türkiye’deki kültürel miras alanlarının tam listesi ve detayları için **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü** (kvmgm.ktb.gov.tr) veya **UNESCO Türkiye Milli Komisyonu** (unesco.org.tr) web siteleri ziyaret edilebilir.
- Daha fazla bilgi için seyahat planı yaparken **goturkiye.com** gibi resmi turizm sitelerinden veya ilgili destinasyonların yerel yönetimlerinden güncel bilgiler alınabilir.

Bu liste, Türkiye’nin zengin kültürel mirasını yansıtan önemli bir rehberdir. Her bir alan, insanlık tarihine ve doğal güzelliklere eşsiz bir katkı sunar.